

YURDUMUZDA ADLİ TIBBIN DURUMU, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Doç. Dr. Nevzat ALKAN *

AMAÇ ve KAPSAM

Bu yazının amacı ülkemizde adli tıbbın durumu, sorunları ve çözüm önerileri ile ilgili bilgileri ve değerlendirmeleri ortaya koymak, konu hakkında Türkiye Barolar Birliği Periyodik Yayın Organı'nın asıl okuyucu kitlesini oluşturan avukatları bilgilendirmek ve bu bilgilendirme ışığında adli tıp alanında olumlu gelişmeler sağlanabilmesi yönünde bazı adımlar atılabilmesine vesile olmak ve olanak sağlamaktır.

Bu amaçla öncelikle ülkemizdeki adli tıp yapılanması ve uygulamaları gözden geçirilecek, konuyla ilgili mevcut yapılanmalar ile ilgili değerlendirmelerde bulunulacak, sorunlar ortaya konacak ve bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için yapılabilecekler uluslararası bilgi ve deneyim süzgecinden de geçirilerek sunulacaktır. İşte tüm bunları yapmaya başlarken peşinen ulaştığım sonuç hepimizin çok çalışması gerektiği, bu yoğun çalışmanın da bilinçle ve dünyayı güncel biçimde izleyip, dünyada olup bitenlerin farkında olarak yapılması gerektiğidir. Bu tespitimi Büyük Önder Atatürk'ün ifade ettiği "İhtiyacımız olan tek şey çok çalışmaktır" sözü gayet iyi açıklamaktadır.

GİRİŞ

Türkiye Barolar Birliği'nin periyodik yayın organının bir sayısını "Ülkemizde Adli Tıbbın Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri"ne ayırması ülkemiz adli tıbbının gelişmesi yönünde olumlu bir adımdır. Çünkü gelişmiş ülkelerde Adli Tıbbın gelişmesine en önemli katkı sağlayan, bu gelişimde motor gücü oluşturan ve en önemli tetikleyici unsurlardan bir tanesi o

* İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı.

ülkenin avukatlarıdır. Yurdumuzdaki avukatların bağlı bulunduğu üst yapılanmanın kendilerini de çok yakından ilgilendiren adli tıp konusuna eğilmesi gelecek için ümit vericidir.

Konuyla ilgili tespitlerime ve bu tespitler ile ilgili değerlendirmelerime geçmeden önce kısaca özgeçmişimi aktarmak istiyorum. Bu sayede konuyu nasıl bir pencereden değerlendirdiğim hususunda okuyucular bir fikir sahibi olabileceklerdir. 1968 yılında Ankara'da doğdum. 1985 yılında Salihli Lisesi'ni, 1991 yılında Ege Tıp Fakültesi'ni bitirdim. 1991-1993 arasında Zonguldak-Devrek-Müfettişler Sağlık Ocağında mecburi hizmetimi tamamladım. İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı'nda Eylül 1993'te başladığım Adli Tıp uzmanlık eğitimimi Mayıs 1996'da tamamladım. 2003 Mart ayına dek aynı yerde adli tıp uzmanı olarak, anılan tarihten bu yana dek de aynı birimde adli tıp doçenti olarak görev yapmaktayım.

1995 ve 1996 senesinde Reading ve Londra'da (İngiltere), 1998 senesinde San Fransisco ve Los Angeles' ta (ABD), 1999 senesinde Orlando'da (ABD), 2002 senesinde Atlanta'da (ABD) ve 2003 senesinde de Chicago'da (ABD) mesleğimle ilgili incelemelerde buldum, toplantılara iştirak ettim ve çalışmalar yaptım. Adli tıp uzmanlık eğitimim esnasında 15 ay Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Kurumu'nda eğitim aldım. 1997-1998 döneminde İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü'nde görev yaptım. 2001-2003 yılları arasında da yine Adalet Bakanlığı'na bağlı, Adli Tıp Kurumu'nda üniversitedeki görevimin yanı sıra 2. bir görevde çalıştım.

Yine ülkemizde adli tıbbın durumu, sorunları ve çözüm önerilerime geçmeden önce ülkemizdeki hukuk sistemi ile ilgili birkaç tespitte bulunmak istiyorum. Bu tespitleri de; 1) Eşimin halihazırda İstanbul Barosu'na bağlı çalışan bir avukat olması, 2) Ailede azımsanmayacak sayıda profesyonel hukukçu bulunması, 3) Bol okuyan ve ülkemizdeki hukuk sistemi problemleri konusuna kafa yoran bir kişi olmam, 4) Özellikle ABD'nin pek çok eyalet barosu ile yazışmakta olmam ve süreli yayınlarını takip etmem ve son olarak da 5) Profesyonel hayatımda gördüğüm olayları tetkik ve değerlendirmeme dayanarak biraz daha gönül huzuru içerisinde yapabiliyorum. Ülkemizde maalesef hukuk sistemi büyük erozyondadır. Bu durumun oluşmasında elbette herkesin payı olmakla birlikte asıl sorumluluk hukuku icra edenlerde ve siyasetçilerdedir. Ülkemizde adalet oldukça geç tesis etmekte, bazen ise hiç etmemektedir. Son yıllarda mevzuata sokulan pek çok kanun, hukukla ilgili profesyonel meslek yapılarınca organize edilen pek çok eğitim ve bilgilendirme süreci ve iyi niyetli ve özverili girişimler göz ardı edildiğinde ülkemizdeki hukuk sistemi umutsuz görünümündedir. Ancak elbette bunlar göz ardı edilmeyecektir. Böyle olunca da ülkemiz hukuk sistemi için orta ve uzun vadede değerlendirmem umut vericidir. Ancak

ülkemizdeki hukuk sistemi kısa vadede biraz problemlili görünmektedir.

Bir ülkenin hukuk düzeni o ülkedeki refahı, düzeni, huzuru, vatandaş doyumunu ve mutluluğunu sağlayan en önemli unsurdur. Hal böyle olunca da ülkemizin kalkınmışlığı, refahı, mutluluğu ve gücü en üst seviyede olsun isteniyor ve bu amaçla geceli, gündüzlü çalışılıyor ise ülkedeki hukuki düzenlemelerin hakça, çağdaş, etkili olmasının istenmesi ve bu düzenlemeleri sağlayacak kişilerin de en üst seviyede donanım, bilgi ve tatmin içerisinde bulunmalarını istemek her vatandaşın hakkıdır, görevidir. Maalesef ülkemizde adaletin hakça dağıtılmasında çok sayıda problem mevcuttur ancak elbette tüm bunların irdelenmesi bu yazının amacı değildir.

Yukarıdaki tespiti yapmanın ana sebebi adli tıp uygulamalarının da ne hukuk sisteminden, ne ülke problemlerinden, ne de ülkenin insan kalitesinden soyutlanamayacağıdır. Birleşik kaplar kuralı gereği ülkedeki hukuki, ekonomik, insan kalitesi ve eğitim seviyesindeki her türlü olumsuz gelişim ve değişimden adli tıbbın direk olarak etkilenmesi kaçınılmazdır.

ÜLKEMİZDE ADLİ TIBBIN GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Günümüzde ülkemizde adli tıp üç sac ayağı üzerine oturmaktadır:

Bu sac ayakları;

1. Adalet Bakanlığı' na bağlı Adli Tıp Kurumu,
2. Üniversitelere bağlı tıp fakülteleri bünyesinde yer alan adli tıp ana-bilim dalları ve
3. Sayıları ülkemizde bugün için 2 olan, yine üniversitelere bağlı adli tıp enstitüleridir.

Yukarıda belirtilen yapılanmalar ile ilgili değerlendirmelere geçmeden önce kısaca İçişleri Bakanlığı'na bağlı Polis Kriminal Laboratuvarları ve Jandarma Kriminal Laboratuvarları ile ilgili birkaç tespit yapmak uygun olacaktır.

Bu değerlendirmeler öncesinde de kısaca ve genel hatları ile adli tıbbın ve adli bilimlerin ne olduğu açıklanmalıdır:

Adli tıp, tıp bilimi ile ilgili bilgilerin adaletin daha hakça oluşabilmesi maksadı ile hukukçuların anlayabileceği bir biçimde ve düzeyde hizmetine sunan tıp alanıdır. Adli tıp uzmanlığı önce tıp fakültesini bitirmiş (genellikle 6 yıllık bir eğitim) ve üzerine adli tıp alanında uzmanlaşmış (son hukuki düzenlemeler ile birlikte asgari 4 yıllık bir eğitim) kişilerce (yani hekimlerce) icra edilen profesyonel bir çalışma alanıdır.

Adli bilimler ise tıp bilimlerinden (adli tıp uzmanı, psikiyatrist, kadın hastalıkları ve doğum uzmanı, patolog vs.), fen bilimlerinden (biyolog, kimyacı, fizikçi, eczacı, toksikolog vs.) ve sosyal bilimlerin (polis, hakim, savcı, avukat, psikolog vs.) değişik çalışma alanlarından profesyonellerin görev yaptığı bir üst şemsiye çalışma alanıdır. Alan olarak adli tıp uzmanlığı da adli bilimlerin şemsiyesi altında bir çalışma alanıdır. Adli bilim uzmanlığı ise her mesleğin kendi profesyonel bilgilerini hukukun hizmetine sunmaktadır. Bu şekildeki bir uzmanlık nitelendirmesi kişinin kendi profesyonel kimliğine yüksek lisans veya doktora seviyesinde bir eğitim katmakla mümkün olabileceği gibi, direk alan ile ilgili görev yapmakla da mümkün olabilmektedir.

Ülkemizde, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Polis Kriminal Laboratuvarları bünyesinde 10 ilde kurulmuş laboratuvar, yine İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak görev yapan Jandarma Genel Komutanlığı, Jandarma Kriminal Laboratuvarları bünyesinde de 3 laboratuvar görev yapmaktadır. Bu laboratuvarlar adli tıp alanında değil ancak adli bilimlerin diğer alanlarında (narkotik, adli belge incelemesi, parmak izi, balistik, patlayıcı maddeler vs.) hizmet vermek için teşkil edilmişlerdir. Söz konusu laboratuvarların teknik kapasiteleri birbirine yakın olup, gelişmiş teknolojik ekipman kullanılmaktadır. Bu laboratuvarların teknolojik ekipmanındaki gelişmeler asıl olarak batı kaynaklı firmaların geliştirdikleri cihazlara pazar yaratabilmesindeki beceriden kaynaklanmaktadır ve hayli pahalı ve sofistike bu cihazlar, ülkemizde kolaylıkla bu laboratuvarların kullanımına sokulabilmektedir. Burada üzerinde durulması gereken asıl önemli nokta şudur: Toplam 13 adet olan bu laboratuvarların tamamı eş kalitede hizmet üretebilmekte midir? Yani İstanbul'daki bir laboratuvarın bilimsel seviyesi ile Van'daki bir laboratuvarın bilimsel seviyesi eş düzeyde midir? Bu konudaki değerlendirmem karamsar değildir. Her ne kadar bu durumu test etme prosedürleri ülkemizde henüz gündemde olmasa ve mevzuata sokulmamış olsa da laboratuvarlar arası tayin (rotasyon) prosedürleri eş bir kalitenin oluşabilmesinde umut verici bir uygulamadır. Aynı şekilde hem jandarma, hem de polis kriminal laboratuvarları çalıştırdıkları elemanların donanımları konusunda net belirlemeler yapmışlar (Bu birimlerde çalışacak personel için net belirlemeler yapmışlar ve yönetmelikler hazırlanmıştır.) ve bu kişilere de belirli prosedürler ile eğitim vermektedirler. Sonuç itibari ile söz konusu iki yapının laboratuvarları da batı ülkelerindeki benzerlerine yakın kapasitede hizmet vermekte, çalıştırılacak eleman temininde ve eğitiminde objektif esaslara yakın uygulamalarda bulunmaktadır. Ancak elbette yine de bu laboratuvarların dünyadaki eşleriyle rekabet edebilmesi ve eş seviyede bilimsel düzey yakalayabilmesi için yapılması gereken hiç de azımsanmayacak sayıda hamle söz konusudur.

Konumuzun asıl noktasına döndüğümüzde ise: Ülkemizde adli tıbbın işleyişi ile ilgili görev yapan asıl yapılanma Adalet Bakanlığı'na bağlı Adli Tıp Kurumu'nca icra edilmektedir. Adli Tıp Kurumu'nun merkezi İstanbul'da olup, bünyesinde çeşitli konularda görev alanı belirlenmiş 6 İhtisas Kurulu (2003 yılında yapılan hukuki düzenleme ile) ve 6 adet de İhtisas Dairesi bulunmaktadır. Adli Tıp Kurumu'nun 10 ile yayılmış, merkezden daha küçük ve sınırlı görevli adli tıp grup başkanlıkları ve yaklaşık 50 ile yayılmış, en küçük birimi oluşturan adli tıp şube müdürlükleri bulunmaktadır. Adli Tıp Kurumu bu yapılanması ile ülkemizdeki üretilen adli tıp hizmetinin önemli bir bölümünden sorumludur.

Tam bu noktada şu saptamanın yapılması gerekmektedir: Adli Tıp Kurumu henüz tüm ülke sathına yayılamamıştır. Bu yayılamamadaki asıl sebep yetişmiş adli tıp uzmanı sayısının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Durum böyle olunca da pek çok ilde ve kalan tüm büyük ilçelerde adli tıp uzmanı bulunmamaktadır. O zaman da işte Türkiye'deki adli tıp hizmeti üretimi ile ilgili önemli problemlerden önemli bir tanesi gündeme gelmektedir. Bu da şudur: Adli tıp uzmanının olmadığı yerlerde hizmet, adli tıp uzmanı olmayan ancak şu an için mevcut hukuki mevzuatta yer bulabildiği şekilde diğer hekimlerce üretilmektedir. Söz konusu hekimler tıbbın diğer uzmanlık alanlarından olabileceği gibi (Genel cerrah, kadın hastalıkları ve doğum uzmanı, göz uzmanı vs.) herhangi bir uzmanlık alanı olmayan (pratisyen hekimler) hekimlerden de olabilmektedir. Ülkemizdeki yaygın gündelik uygulamada sağlık ocaklarında çalışan pratisyen hekimlerin 7 gün, 24 saat üzerinden nöbetleşe olarak adli tabiplik hizmeti üretmesi söz konusudur. Söz konusu hekimler adli tıp hizmetleri ile ilgili olarak sıklıkla darp muayenesi yapmakta, cinsel saldırı muayeneleri uygulayarak elde edilmesi muhtemel delilleri aramakta ve hatta otopsi işlemini dahi uygulamaktadırlar. Adli tıp uzmanlığı tıbbın çok eski bir uygulama alanı olup, en iyi biçimde, bu konuda özel eğitim almış hekimlerce tatbik edilebilir. Söz konusu grup da ülkemizde adli tıp uzmanlarıdır. Adli tıp hakkında özel bir eğitim almamış hekimlerin (bu başka alanlarda uzmanlaşmış hekimler için de, pratisyen hekimler için de geçerlidir) adli tıp hizmeti üretmesi çok tehlikelidir. Çünkü üretilen bilgi ve bunun sonucu oluşturulan rapor direk hukuki bir süreçte yer bulmaktadır. Hal böyle olunca da hayatında hiç otopsi işlemi görmemiş bir hekimin sırf savcının talebi ile otopsi işlemi tatbik etmesi adalet ve ülkeye yarardan çok zarar getirmektedir. Bir cesede yanlış bir otopsi işlemi tatbik edilmesinden ise, hiç otopsi işlemi tatbik edilmemesi daha uygun bir durumdur. Çünkü uygulanan otopsi işleminde hatalı yapılacak her uygulama sonradan aranılacak ve ortaya konulabilecek pek çok delil ve bulgunun geri dönüşsüz olarak kaybolmasına sebebiyet vermektedir. Bu konuda almamız gereken ülke

örneği İngiltere'dir. İngiltere Türkiye'ye kıyasla daha müreffeh, ulaşım sistemi (özellikle demiryolu ve karayolu ulaşımı) daha gelişmiş ve hukuk kurallarının daha net olarak ortaya konmuş ve uygulanmakta olduğu bir ülkedir. İngiltere'de bir ölüm olayı oluştuğunda cesede tıp dışında da yer alan, ancak ölüm olayları ile ilgili özel bir eğitimden geçirilmiş kimseler el koymaktadır. Ancak cesede eğer otopsi işlemi uygulanması kararı verilirse ve o bölgede konu hakkında özel bilgisi olan adli tıp uzmanı da yoksa ceset otopsi işlemini tatbik edecek adli tıp uzmanı hangi bölgede ise oraya gönderilmektedir. Bu seyahat bazen 200 mili (hızlı trenle 2 saatlik bir yolculuk) dahi bulabilmektedir. Ender olarak adli tıp uzmanı cesedin bulunduğu bölgeye gelmektedir. Ancak sonuç olarak otopsi işlemi konunun uzmanı adli tıp uzmanı tarafından gerçekleştirilmektedir. Durum böyle olunca da yapılan işlemde en fazla bilgi, bulgu ve delil elde edilebilmekte, yapılan işlem sadece hukuki prosedür tamamlansın da olgu başımıza dert olmasın mantığıyla değil, bir fayda sağlasın mantığıyla yapılmaktadır. Konuya biraz daha netlik getirmesi açısından başımdan geçen bir olayın aktarılması uygun olacaktır: Bir gece cep telefonu numaramdan göz hastalıkları uzmanı olan bir arkadaşım arar. Halihazırda doğuda bir bölgede yedek subaylık yaptığını, o an için nöbetçi amiri olduğunu, bir askerin ateşli silah yarası ile ölü bulunduğunu, olayın intihar mı, cinayet mi olduğunun kısa süre içinde aydınlatılmasının önemli olduğunu ve bu sebeple akşam vakti de olsa otopsi işlemi yapılmasına karar verildiğini, bu işlemi kendisinin gerçekleştireceğini ve benden de cep telefonu vasıtası ile yardım talep ettiğini belirtti. Gerçekten de benim cep telefonuyla yönlendirmemle otopsi işlemi gerçekleştirdi. Şimdi bu biçimde icra edilen bir otopsi işleminden ele geçen bilgi ve bulgulara ne kadar güvenilebilir? Eğer bu hekimin bana ulaşma imkanı olmasaydı da işlemi direk kendi bildiği kadarı ile gerçekleştirseydi ele geçen bilgi ve bulgu ne derece güvenilir olacaktı? Cesede acil koşullarda adli tıpla ilgili özel bilgisi olmayan bir hekim otopsi yaptı da iyi mi oldu? gibi çok sayıda soru akla gelmektedir. Nihayetinde o an, o koşullarda otopsi işlemi yapılması hukukun adaletli bir biçimde oluşabilmesi yönünde ciddi endişeler yaratmıştır. İşin üzücü olan tarafı şudur: Bahsedilen olay ülkemizin günlük adli tıp pratiğinde her dakika rastladığımız sıradan olaylardan bir tanesidir. Bunun böyle olduğunu gündelik hayatımızda incelediğimiz çok sayıda adli tıp dosyasında görmekteyiz. Peki ülkemiz adli tıp pratiğinde neden böyle bir problem yaşanmaktadır? Elbette bunun benim de yanıtını verebildiğim birkaç cevabı bulunmaktadır. Ancak bu cevabı benim değil, hukuk mesleği pratiğinde görev yapan avukatların vermesi önemlidir. Ve bu sayede belki de savcılık müessesesi ile oluşturulacak ülke çapında bir uzlaşma ile sorun çözümlenebilecektir. İlk akla gelen ve pratikte belki de uygulaması en kolay çözüm ise; otopsilerin bölgesel merkezlerde ve

adli tıp uzmanlarınca tatbik edilmesidir. Cesetlerin söz konusu bölgesel merkezlere iletilmesi, ülkenin özellikle doğu ve güneydoğusundaki kış ulaşım koşulları da düşünüldüğünde zor bulunabilir. Ancak eğer Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde mahkum olmasın ve ülkemizde hukuk daha adil bir biçimde işlesin isteniyor ise akla gelecek zorlukların, yine akla getirilecek çözüm önerileri ile bertaraf edilmesi gerekmektedir. Aksi halde ülkemizin bu alanında da pek çok alanında olduğu gibi yoğun problemlerin yaşanılması kaçınılmaz olacaktır.

Yurdumuzda Adli Tıp Kurumu'nun en önemli sorunu üst yönetiminin çok sıklıkla değiştirilmesidir. Halihazırda görev yapan adli tıp kurumu başkanı, adli tıp alanına katıldığı 1993 yılından bu yana göreve getirilen 5. adli tıp kurumu başkanıdır. Elbette bu şekildeki değişikliklerin bazen haklı sebepleri olabilmektedir. Ancak asıl göze çarpan her adalet bakanı değişiminde söz konusu kurumun üst yönetiminin değişime uğramasıdır. Ülkemizde mevcut istikrarsız siyasi yapılanmaya bağlı olarak da sık sık adalet bakanı değişmekte, gelen bakanların çoğu da kendisiyle daha kolay uyum sağlama potansiyeli olan kişiyi bu yapılanmanın başına getirmektedir. Her görevlendirmenin elbette kendi içerisinde çok çeşitli sebepleri söz konusudur. Ancak benim 10 yıla dayanarak ulaştığım gözlemim maalesef bu uygulamanın adli tıp biliminin siyasallaştırıldığı ve bu sebeple verimli bilimsel ilerlemenin istenilen seviyede olamadığıdır. Elbette böyle bir durum da bilimselliği konusunda en ufak bir şüphe olmaması gereken, pozitif bilimler alanında hizmet üreten bir yapılanma için üzücüdür.

Adli Tıp Kurumu'nda ilk tanıdığım yönetici Prof. Dr. Özdemir Kulusayın'dır. Halihazırda İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı'nda görev yapan bu yönetici bugüne dek görev yapan başkanlar içerisinde kanımca en başarılısıdır. Bu başarısında etmen faktörler; Adli tıbbı çok iyi bilmesi ve bilimsel yönden çok güçlü olması, her türlü bilimsel hamle ve oluşuma açık ve destek olması, kolay ilişki kurulabilen ve güler yüzlü bir kişi olması ve ülke için faydalı olabilecek her türlü yapılanma ile (üniversiteler ve diğer adli bilim yapılanmaları) kolayca işbirliğine yönelebilmesidir. Değerlendirmem söz konusu kişinin yönetici olduğu süre içerisinde Adli Tıp Kurumu'nun en bilimsel, objektif, şaibesiz ve huzurlu bir çalışma yeri olduğudur.

Özdemir Kulusayın'dan sonra göreve getirilen yönetici Doç. Dr. Serhat Gürpınar'dır ve göreve o dönemki Adalet Bakanı Şevket Kazan tarafından getirilmiştir. Söz konusu dönem anılan Adalet Bakanı ve ilgili iktidar açısından sancılı bir dönemdir. Serhat Gürpınar'ın 8 ay gibi kısa bir dönem görev yapması sebebi ile de nasıl bir yönetici olabileceği konusunda fazla da ipucu verememiştir.

Serhat Gürpınar'dan sonra göreve getirilen yönetici Doç. Dr. Şerife Bilge Kırangil'dir. Söz konusu yönetici Ağustos 1997'de Adalet Bakanı Oltan Sun-gurlu tarafından göreve getirilmiş ve Bilge hanımın yöneticiliği zamanında adli tıp camiasında üniversite, Adli Tıp Kurumu arasında ilişki alt seviyeye inmiştir. Bu dönemde Adli Tıp Kurumu ile ülkedeki bilimsel yapılanmalar ve gelişmeler arasındaki ilişkiler azalmış, kurum içine kapanmıştır.

Söz konusu yöneticiyi takiben Adli Tıp Kurumu Başkanlığı görevi Adalet Bakanı Prof. Dr. Hikmet Sami Türk tarafından Eylül 2000'de Prof. Dr. Oğuz Polat'a verilmiştir. Oğuz Polat Adli Tıp Kurumu'nu çağdaş batı normlarına getirme konusunda oldukça önemli başarılar elde etmiş, Adli Tıp Kurumu'nu ulusal ve uluslararası düzeyde önemli yapılanmalar ile işbirliğine sürüklemiş, adli tıp camiası içerisinde bilimsel anlamda önemli ve dikkati çeker seviyede bir iddia ve motivasyonun oluşmasına sebebiyet vermiştir. Oğuz Polat'ın görevden ayrılışında dikkati çeken nokta; ilk kez bir Adli Tıp Kurumu yöneticisinin kendi isteği ile (istifa ile) bu görevden ayrılmasıdır. Yukarıda belirtilen diğer tüm yöneticiler görevden alma ile söz konusu makamdan uzaklaştırılmışlardır. Oğuz Polat halen Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Halihazırda Adli Tıp Kurumu Başkanı Uzm. Dr. Kerametdin Kurt olup, söz konusu göreve Adalet Bakanı Cemil Çiçek tarafından Ocak 2003'te getirilmiştir. Söz konusu yönetici ile ilgili değerlendirmeler için henüz erken olup, yapacağı uygulamaların sonuçları bir süre sonra ortaya çıkacaktır.

BİR ADLİ TIP KURUMU BAŞKANININ TAŞIMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Ülke adli tıp yapılanmasında önemli bir görevi bulunan ve mevcut ağlar içerisinde en yoğun biçimde ülkeyi saran Adli Tıp Kurumu'ndaki ufak bir aksama ve problem ülke adli tıbbi hizmet üretiminde yoğun bir tıkanıklığın oluşumuna sebebiyet vermektedir. Hal böyle olunca da yukarıdan başlayarak en alta dek tüm Adli Tıp Kurumu yapılanmasının yeniden ve organize ve işlevsel bir biçimde şekillendirilmesi gereklidir. Söz konusu yapılanmanın başına getirilecek yöneticinin de; dünyadaki bilimsel ilerlemeleri yakından takip eden ve ülke gündemine gecikmeden taşıyabilen, vizyon ve misyon sahibi, adil, siyasi yönelimi mesleki performansını etkilemeyecek seviyede ve tüm ulusal yapılanmalar ile işbirliğine ve eşgüdüme açık, dürüst bir kişi olması zorunludur. Aksi özelliklere sahip bir yönetici maalesef zaten bazı sac ayakları noksan olan hukuk sistemimizin, bir de adli tıbbi işleyişten yeterince destek alamamasına ve o yönden de problemlerin oluşmasına sebebiyet verecektir.

Ülkemizde adli tıp ile ilgili ikinci sac ayağını oluşturan yapılanma üniversitelere bağlı tıp fakülteleri bünyelerinde yer alan adli tıp anabilim dallarıdır. Şu an için ülkemizde bu konuyla ilgili bir sorun mevcut tıp fakültelerinin henüz yaklaşık yarısında adli tıp anabilim dallarının kurulmuş olmasıdır. Bunun en önemli sebebi ülkemizde henüz yeterince yetişmiş adli tıp uzmanı bulunmamasıdır. Ancak bu noktada daha önemli bir problem ülkemiz hukuk sisteminde mevcut tıp fakültelerindeki bu bölümlerden yeterince yararlanılmaya yönelik bir sistemin bulunmayışıdır. Anılan problem uygun ve rasyonel bir biçimde işbirliği ve girişimle çözümlenebilecek bir mesele olup, söz konusu yapılanmaların günlük adli tıp uygulamalarının içerisine çekilmesi ile ülkedeki adli tıp işgücü iki katına çıkacaktır. Çünkü ülkemizde halihazırda mevcut adli tıp uzmanlarının yaklaşık %55'i bu bölümlerde çalışmakta olup, ülke adli tıp işleyişindeki katkıları bu oranın oldukça altındadır. Bunun birincil sebebi mevcut hukuk işleyişimizde Adli Tıp Kurumu'nun asıl bilirkişi müessesesi olarak algılanmakta oluşu ve mevcut adli tıp dosyalarının tamamına yakın bir bölümünün bu kuruluşa yönlendirilmesidir.

Üniversitelere bağlı görev yapan İstanbul ve Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüleri ise ülkedeki adli tıp üçgeninin üçüncü parçasını oluşturmaktadırlar. Bu enstitüler adli bilimler uzmanı yetiştirilmesinde önemli görevler üstlenmişlerdir. Ancak söz konusu yapılanmalarda da önemli bürokratik ve idari problemler söz konusudur. Bu problemlerin aşılması ile mevcut yapılanmalar da uluslararası bilimle rekabet edebilecek seviyelere ulaşabileceklerdir. Bu iki enstitüden İstanbul' da yerleşimli olan birim 1985 senesinden beri aynı yönetici tarafından yönetilmektedir. Gerek Adli Tıp Kurumu'nda, gerekse bilim yuvaları olan üniversite birimlerinde olması gereken ideal bir yöneticinin planladıklarını ve öngördüklerini gerçekleştirmesinden sonra görevini sonradan gelen bir aday yöneticiye devretmesidir.

ADLİ TIPLA İLGİLİ DİĞER BAZI HUSUSLAR

Halihazırda Adli Tıp Kurumu'na gönderilen dosya sayısı çok fazla olup, halihazırdaki insan gücü kapasitesinin üzerindedir. Bu durum dosyaların uzunca bir süre Adli Tıp Kurumu'nda beklemesine ve dolayısıyla da davanın geç bitmesi ve adaletin geç tecellisine sebep olmaktadır. Bu noktada Adli Tıp Kurumu'na gönderilen dosyaların gerçekten Adli Tıp Kurumu'na gönderilmesinin gerekli olup olmadığı tartışmaya açılmalıdır. Kanaatim halihazırda gönderilen bu dosyaların yerel adli tıp mercilerince çözümlenebileceği, hatta bazılarının belki de hakim takdiri ile dahi sonuçlanabileceğidir. Bu husus yapılacak uygun ve kapsamlı hukuki düzenlemeler sayesinde rahatlığa kavuşturulabilir.

Bu konuda yapılması gereken diğer bir hamle çağdaş batı ülkelerinde gördüğümüz özel bilirkişi yapılanmalarının tesis edilmesidir. Bu da yine oluşturulacak uygun hukuki mevzuat ile rahatlıkla uygulamaya sokulabilecek bir konudur.

Yine ülkemizde bilirkişilerin mahkemelere davet edilmesi ve verdikleri raporları burada izah etmeleri uygulaması yaygınlaşmalıdır. Bu sayede yapılacak çapraz sorgu ile dosya çok daha ayrıntısı ile açıklığa kavuşabilir. Ancak bu durumun uygulanabilmesi için ülkemizde daha kapsamlı bir hukuk reformuna ihtiyaç duyulmaktadır.

Yine yapılması gereken önemli bir hamle de bilirkişiliği istismar eden kişilerin belirlenmesi ve uygun mesleki düzenlemeler ile bu kişilerin bilirkişilik sistemi dışına çıkartılabilmesinin kolaylaştırılmasıdır.

Tüm sayılanların önünde en önemlisi hukuk sisteminin önemli parçası olan avukatların bilirkişilik ve ilgili teknolojiler hakkında üst seviyede ve güncel eğitimlere tabi tutulması, hangi davada, hangi bilgiden, ne derecede fayda sağlayabileceklerinin öğrenilmesi zorunluluğudur. Bu da ancak hukuk fakültesi eğitimi sonrasında uygulamaya geçirilecek yoğun meslek içi eğitim programları sayesinde oluşturulabilecektir. Burada Barolar Birliği ve bağlı barolara büyük görev düşmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak ülke adli tıbbının önündeki en büyük problem mevcut sistemde lider ve yönlendirici rol oynayan Adli Tıp Kurumu'nun yönetimi ve sonucunda adli tıbbın organizasyonu problemi. Bu problemlerin çözümlendiği hallerde ülke batılılaşma ve Uyum Yasaları rüzgarının da etkisi ile daha çağdaş, akılcı ve işlevsel bir hale gelecek, tüm ulusal benzer yapılanmaların eşgüdümü ve verimi sayesinde de pek çok adli tıp dosyası daha süratle, doğrulukla, şeffaf ve daha bilimsel olarak hukukun istifadesine sunulabilecektir. Ancak elbette iyiye ve ideale giden yol uzun, yorucu ve meşakkatlidir. Dilerim yolun sonu ülkemiz için hayırlı ve yararlı olur.